

שרת וניתן להקריבו לכתחילה, וממילא אף הבשר קרב. (14) ומכאן ראייה שכלי שרת מקדשים פסולים. (15)

ודוחה הגמרא: לא מדובר כאן שהיתה גם קבלה וגם זריקה בפסול, אלא דיברה המשנה על שני אופנים, האחד שקיבלו פסולין את הדם, אי נמי אופן נוסף שזרקו פסולין, ובכל אחד מאלו, דין האברים שלא יעלו לכתחילה. וחיידה בזה המשנה, שאף על פי שהיתה כאן זריקה פסולה מכל מקום אם עלו, לא ירדו.

וממילא נדחתה הראייה, שהרי לאוקימתא זו נמצא, שאף אם היה הדם הפסול בכלי שרת, לא נתקדש הוא להקרבה לכתחילה.

ועתה מסתפקת הגמרא בדין זה של איברים פסולים שעלו על ראש המזבח לא ירדו, האם אויר מזבח כמזבח דמי ומשום כך, אף

קמביעוי לי (12) שמא ע"י שבאו לכלי שרת ניתן יהיה להקריבם! (13)

והשיב לו: הא נמי תנינא. שכלי שרת מקדשים אף לענין להיקרב. שהרי שנינו במשנה לעיל לגבי אותם הפסולים שדינם אם עלו לא ירדו, ואמרו שם, שבשר זבח הנפסל מחמת שקבלו פסולין וזרקו את דמו, אם עלה לא ירד, מאי לאו שהמדובר הוא באופן שקיבלו פסולין וזרקו פסולין ורק באופן זה דין הבשר שלא יעלה לכתחילה. ומעתה, מדוע לא די בקבלת הפסולים בכדי לפסול את הבשר ולמונעו מהעלאה, ולשם מה נקטה המשנה שאף הזריקה נעשתה בפסול? אלא בהכרח באה להשמיענו, שדווקא באופן זה אין להעלות הבשר, אבל אם זרקו כשרים, הרי שאפשר להעלות את האיברים לכתחילה, משום שהזריקה נעשתה בהכשר. ואף על פי שהקבלה נעשתה בפסול, מכל מקום נתקדש הדם הפסול בכלי

ב-19

כפסולים שירדו.

14. כן פירש רש"י. והקשה השיטה מקובצת, הרי במשנה אין מדובר שהיה פסול באיברים העולים על גבי המזבח, אלא בדם, ואם כן יש לומר שאף על פי שכלי שרת אינם מקדשים את מה שבתוכם לענין הקרבנות לכתחילה, אבל מכל מקום אין פסולם מונע את העלאת האברים הכשרים!?

15. כן פירש רש"י. אולם בתוס' פרשו שהוכיח לו שאין כלי שרת מקדש פסולים לכתחילה, כי משמע במשנה שדם שקבלוהו פסולים אין לזרוק לכתחילה, וכפי שאמרה המשנה שקבלו פסולים וזרקו דהיינו בדיעבד [ומה שהזכיר בדיוקן את הפסולים, לא מפני שבא לדייק

12. בכתבי הגר"ח [סימן שכג, ענין דם פסול] מבואר, כי מה שכלי שרת מקדשים כשרים, היינו רק לענין לעשות בהם הקרבה, שע"י הכלי שרת הוכשרו להיקרב, אבל וודאי שצריכים הם עדיין קדושת מזבח בכדי שיהיה דינם שאם עלו לא ירדו.

13. תמהו התוס' [ד"ה כלי שרת], אם כן, יקשו דברי המשנה לעיל [פד א] שמנתה את הדם הפסול בין אלו שדינם אם עלו לא ירדו, ומשמע שלכתחילה לא יעלו. ומעתה אם כלי שרת מקדשים פסולים להיקרב לכתחילה, מדוע לא יעלו, הרי מאחר וקבלת הדם היתה בכשרות, נתקדש הדם ויש להקריבו?

וכתבו, יש לדחות ולומר שכל אלו מדובר באופן שנתנם אח"כ לכלי חול, והרי הם

ירדו ממנו.

ודוחה הגמרא: מה שאמרו במשנה שיש להקטיר את הפסולים שעלו על הכבש, היינו באופן דנגד ליה שגוררם הכהן על הכבש עד המזבח, ואינו מגביהם.

ומקשינן: והא אויר יש בין כבש למזבח וכשגורר אותם מהכבש למזבח הוא מעבירם על אותו אויר. ואם אויר מזבח אינו כמזבח, נמצא שבהעברתם מהכבש למזבח, הם ירדו מהמזבח ושוב לא ניתן להעלותם. וכיון שמצינו שאף על פי כן מעלים את הפסולים מהכבש למזבח, הרי בהכרח אויר מזבח כמזבח. (17)

ודוחה הגמרא: רובו לכבש ככבש. כשהוא גוררו מהכבש למזבח, הרי בתחילה נשאר עדיין רובו על הכבש, ולכן נחשב הוא כמונח כולו על הכבש, כי אף אותו חלק הנמצא כנגד האויר הולך אחר רובו שעל

אם לא הניחם על המזבח עצמו אלא תלאם באוירו דינם שלא ירדו, או אויר מזבח לא נחשב כמזבח, וירדו! (16)

תא שמע: שנינו במשנתנו, כשב שהמזבח מקדש כך הכבש מקדש.

ואי אמרת, אויר מזבח לאו כמזבח דמי, אם כן הוא הדין שאויר כבש נמי לאו ככבש דמי. ומעתה, כאשר יבוא הכהן להקטיר את הפסולים שעלו על הכבש, היכי מסיק ליה מכבש למזבח, הלא מיד כשיגביהם באויר הוה ליה ירוד שהרי אויר כבש אינו חשוב ככבש, ואם כן שוב אין לו להקטירם, שהרי שנינו, הפסולים שירדו שוב לא יעלו. וכיצד יתקיים דין המשנה שהכבש מקדש פסולים!?

אלא בהכרח, אויר מזבח נחשב כמזבח, ולכן, אף בהיות האיברים בידיו של הכהן, הרי הם חשובים כמונחים על הכבש ולא

עצמו בדווקא, ולכך הסתפקה הגמרא האם מצב זה של אויר המזבח נחשב כמונח עליו או לא.

17. וכתבו התוס', אבל אם אויר מזבח כמזבח לא קשה, כי מאחר וכנגד אותו אויר ישנה אמה של סובב שהוא חלק מהמזבח, אם כן בהיותו באויר זה, נחשב הוא כמונח על אותו סובב שדינו כמזבח.

אולם הקשו, שהרי בין הכבש למזבח יש אויר יותר משיעור אמה של הסובב וכפי המבואר בגמרא לעיל [סב ב] שיש אויר קרקע המפסיק בין הכבש למזבח, ואם כן כאשר הוא מגיע כנגד אויר זה הרי הוא ירוד! ואמנם, התוס' לעיל כתבו, שאין כוונת הגמרא שם לאויר קרקע בדווקא, שהרי היה פורח על אמה יסוד ואמה סובב.

מזריקת פסולים אלא שסיים את לשון המשנה]. ודוחה הגמרא, דיברה המשנה בשני ענינים: קבלו פסולים הרי שאם עלה הבשר לא ירד, ואילו הדם עצמו יעלה לכתחילה, ואם זרקו פסולים הבשר לא ירד והדם לא יתקנח.

16. הקשה הגרי"ז, לעיל [טו א] הסתפקה הגמרא לגבי זריקה באופן שקודם שהגיע הדם לאויר המזבח נקטעה ידו של הכהן, אם נחשבת זריקה, ומבואר בזה, שאם כבר הגיע הדם לאויר המזבח נתקיימה הזריקה, ואם כן מהו ספק הגמרא כאן אם אויר מזבח כמזבח או לא?

ותירץ, הן אמת שאויר המזבח הנו קדוש בקדושת המזבח, ומשום כך נתקיימה זריקה גם בדם שהגיע לאויר, רק שלענין קידוש פסולים לא די בקדושת מזבח, אלא צריך שיגיעו למזבח

מלהעלות שוב. אלא ודאי חשובה כל החתיכה כחלק אחד, ומשום כך הולכים בה אחר הרוב.

ומתריצין: **הא לא קשיא כי באמת תיפשוט** מכאן ספק זה.

מתקוף לה רבא בר רב חנן: ואי אמרת אויר מזבח כמזבח דמי, אם כן עולת העוף שמליקתה נעשית בראש המזבח, דפסלה במחשבה של פיגול על מנת להקטירה חוץ לזמנה היכי משכחת לה? הלא לעולם לא ימצא שתיפסל ע"י מחשבת פיגול של הקטרה. כי מאחר ומליקתה נעשית על אויר המזבח הא קלטה מזבח וחל בה דין שלא תרד, ואם כן אותה הקטרה שמחשב לעשות בה, הקטרה כשרה היא, שהרי אף אם בפועל היה מלינה כל הלילה על ראש המזבח והיתה נפסלת בכך, מכל מקום היה דינה להקטירה למחר לכתחילה משום דין הקטרת פסולים שעלו לא ירדו, ונמצא אם כן שלא חישב לעשות אלא הקטרה כשירה, ומחשבה כזו אינה מפגלת.⁽¹⁸⁾

ואם מצינו שתיתכן מחשבת פיגול בעולת העוף, בהכרח שאותה הקטרה שמחשבה

הכבש. וכמו כן **רובו למזבח כמזבח**. כי לאחר שגרר והעביר את רובו למזבח, הרי שאף אותו חלק שעדיין מונח כנגד האויר, הולך אחר רובו שנמצא כבר על המזבח.⁽¹⁸⁾

ואם כן, עדיין יתכן להעביר את האיברים מהכבש למזבח, באופן שלא יחשבו כמו שירדו, ואפילו אם אויר מזבח אינו חשוב כמזבח.

ומקשינן: מאחר ונקטנו שהטעם שלא נחשבים האיברים כירוד, הוא משום שהולכים אחר רוב האבר, אם כן **תיפשוט מהא הא דבעי רמי בר חמא**, שהסתפק האם יש חיבור לעולין למזבח ונחשב כולו כחלק אחד, ואף אותו חלק שעדיין לא עלה למזבח נחשב כמי שעלה, משום שהולכים אחר רובו, ורובו עלה.

או לא, לפי שנחשבים הם כחלקים מופרדים ואי אפשר לצרפם להיות הולכים בהם אחר הרוב. ומאחר ואמרנו שניתן להעלות את הפסולים מהכבש למזבח, אם כן תיפשוט מכאן דיש חיבור, שאם לא כן הרי כל מעט ומעט מהאבר שמעבירו כנגד האויר המפסיק בין הכבש למזבח, הרי הוא כמי שירד ונפסל

ומעתה, מאחר ודין זריקה אינו מעכב והוא רק לכתחילה, מדוע לא יתנו בשפיכה בכדי למנוע פסול ירוד? יש לומר, שונה זריקה בהקטרת אברים שמאחר ואינה דין בהקטרה אלא דין נוסף, וההקטרה עצמה נעשית כדינה, לכך יש לקיים ההקטרה ללא זריקה, ומה שאין כן שפיכה בדם שאינה עבודה זריקה אלא עבודה אחרת, משום כך יש לקיימה כדינה לכתחילה.

19. הקשה החזון איש, לדברי הגמרא לא יתכן

18. הקשה בכתבי הגרי"ז, בגמרא לעיל [סב א] מבואר שבמזבח עצמו היו זורקים את האברים מראש המזבח אל המערכה, ואם כן עדיין יש להוכיח מכאן שאויר מזבח כמזבח, שאם לא כן נמצא שבעת זריקת האיברים באויר ירדו מהמזבח! ? וכתב ליישב, שבכדי שלא יהיה הקרבן "ירוד" יש להקטיר האיברים לחלא זריקה. אולם הקשה ממה שמבואר בגמרא לקמן [פח א] שדם הניתן בזריקה אין ליתנו בשפיכה אפילו באופן שע"י זריקה יעשה הדם "ירוד".

כגון דאמר הכהן הריני מולקה על מנת להורידה מהמזבח למחר קודם ההקטרה ולהעלותה חזרה ולהקטירה, ומחשבה זו מחשבת הקטרה פסולה היא, כי אם אכן היה מורידה בפועל מהמזבח לאחר שנפסלה בלינה, היה דינה לא לעלות עוד, שהרי הפסולים שירדו לא יעלו.

ומקשינן: הניחא לרבא דאמר לינה מועלת בראש המזבח ופוסלת את אלו שלנו בראשו, ודינם שאם ירדו לא יעלו, לכך מחשבת הקטרה למחר לאחר שירידה

לעשות למחר הקטרה פסולה היא, והיינו מחמת שבעת מליקתה עדיין אינה חשובה כמונחת על המזבח, ומשום שאויר מזבח אינו חשוב כמזבח, וכשמחשב להשהותה כמו שהיא בידו ולעכב הקטרתה למחר, הרי שיש במחשבתו להקטיר הקטרה פסולה, ולכן נעשית פיגול.

מתקיף לה רב שימי בר אשי והשיב באופן של תמיה: אלמה לא תיתכן מחשבת פיגול בעולת העוף, הלא אף אם אויר מזבח חשוב כמזבח, מכל מקום משכחת לה פיגול באופן

עלו לא ירדו, הרי זו מחשבת פיגול מאחר וחישב להקטיר הקטרה פסולה. והגרי"ז תירץ, כל סברת הגמרא שאמרה שלא יתכן פיגול בעולת העוף שנמלקה בראש המזבח, היינו דווקא במחשב על אימורים כאלו שהם בני הקטרה למחר, שבוזה אמרה הגמרא שמאחר והאימורים שמחשב עליהם הינם בני הקטרה בשעה זו, הרי שאין עליהם מחשבת פיגול כלל. אבל בכל מחשבת פיגול או במחשב להוריד האימורים ולהעלותם למחר, הרי הוא מחשב על אימורים שאינם בני הקטרה למחר, וזו היא מחשבת פיגול שמחשב להקטיר למחר אימורים כאלו שאינם בני הקטרה למחר. ואמנם אם יעלם מחר יחול עליהם דין הקטרה, אבל אין זו סברא להכליל במחשבתו מה שיתחדש עליהם דין הקטרה, כי מאחר ומחשב עתה להקטיר למחר אימורים שאינם בני הקטרה, הרי חישוב מחשבת פיגול. וסברת הגמרא כאן אינה משום שמאחר ויהיה על האימורים דין הקטרה לכן אין בהם פיגול, אלא עיקר הסברא היא שבאימורים כאלו אשר הם כבר בני הקטרה מחמת אם עלו לא ירדו, אין מחשבת פיגול, ולכן אם חישוב על אימורים הנמצאים בראש המזבח ודינם לא לירד, לא פיגול.

פיגול בעולם, שהרי כל מחשבת הקטרה חוץ לזמנה הנה ע"י שמחשב להעלות ולהקטיר חוץ לזמנו, וכיון שהעלאה חוץ לזמנה מצד עצמה אינה מחשבת פיגול, נמצא אם כן שכאשר מחשב על הקטרה לא חישוב אלא על הקטרה כשרה, שהרי אם היה מקיים את מחשבתו להעלות האברים על גבי המזבח, היה דינם להקטרה משום דין עלו לא ירדו!?

וכן קשה על המבואר בהמשך הגמרא, שאם חישוב להוריד את האברים מהמזבח ולהעלותם חזרה לאחר שנפסלו בלינה [בהיותם למטה] ולהקטירם, הרי זו מחשבת פיגול. ולכאורה מאחר ואף לאחר שהוריד והעלה דינה להקטיר משום דין אם עלו לא ירדו, הרי שאין כאן מחשבת פיגול!?

וכתב ליישוב, על פי מה שכתב לעיל, שאף לרבא הסובר לינה בראש המזבח פוסלת היינו רק לאחר שירדו, אולם אם לא ירדו לא חל הפסול לינה. ומעתה יש לומר, שרק באופן זה שמחשב על הקטרת דבר הלן בראש המזבח אמרה הגמרא שמאחר והקטרתו כשירה היא ולא חל עליה פסול לינה כלל, לכן אין מחשבתו פוסלת, אבל כאשר מחשב להעלות דבר שכבר נפסל בלינה שהקטרתו הנה רק משום דין אם

מהמזבח, מחשבת פיגול היא, וניתן להעמיד באופן זה.

אלא לרבה דאמר אין לינה מועלת בראש המזבח, והלן בראש המזבח כשר הוא, אם כן ליתא למחשבתו שהרי אפילו אם היה מקיים מחשבתו בפועל לא היה פוסל בכך את ההקטרה, וכל שכן שלא עשה כן אלא רק חישוב זאת. ואם כן חזרה הקושיא, אם אור מזבח כמזבח, כיצד תיתכן מחשבת פיגול בעולת העוף?

ומתצינן: לרבה נמי משכחת לה מחשבת פיגול באופן כגון דאמר הכהן הריני מולקה על מנת להורידה מהמזבח קודם עמוד השחר ולהעלותה לאחר עמוד השחר. ולפי שהקטרה זו וודאי פסולה היא, כי מאחר ובעת עמוד השחר לא היתה על המזבח אלא על הרצפה, חל בה פסול לינה. ונמצא שחישב לעשות בה הקטרה פסולה.

ומיושב אם כן, שאפילו אם אור מזבח כמזבח, מכל מקום תיתכן מחשבת פיגול בעולת העוף.

וממשיך רב שימי בתמיהתו על רבא בר חנן:

אתה באת בדבריך להוכיח מעולת העוף שאור מזבח אינו חשוב כמזבח, ואדרבה, להך גיסא מיהא תיפשוט כצד השני, דאור מזבח כמזבח דמי. דאי סלקא דעתך אורי מזבח לאו כמזבח דמי, אם כן חטאת העוף א-19 פסולה וכגון שנמלקה שלא לשמה, הרי שאם עלתה כבר למזבח ומלקה שם⁽¹⁾ [שאף על פי שמליקתה נעשית למטה, הרי שנינו שאם מלקה בכל מקום במזבח, כשירה], דינה עתה הוא ככל הפסולים שעלו לא ירדו. ואם כן היכי מזה מרמזה? הרי בשעת הזאתו הוא מנתקה מהמזבח לאורו, וע"י כך הוה ליה דמה ירוד שדינו לא לעלות עוד,⁽²⁾ וכיצד רשאי הוא להזות?⁽³⁾

וכמו כן שאר דמים פסולים של בהמה שעלו על המזבח, שלדעת רבן גמליאל לא ירדו אלא ימשיך זריקתם, היכי זריק להו מרמזה? הרי זריקה נעשית מרחוק, וכשזורק מן האור ניתק הדם מן המזבח ונחשב ירוד? אלא בהכרח אור מזבח נחשב כמזבח, ולכך, אף בעת הזריקה מן האור נחשב הדם כמונח על המזבח.

ודוחה הגמרא: ניתן לעשות זריקה שלא מן האור באופן דמגע להו ומקריב הדם אצל

1. כי אכן דין הדם לירד מחמת פסולו ואין להזותו כלל.

ובזבח תודה תמה על דברי רש"י בהמשך, על מה ששאלה הגמרא מעין זה לגבי זריקת דם פסול של בהמה שעלה כיצד נעשה, הרי בעת זריקתו נפסל משום ירוד. ופירש רש"י, דהיינו לדעת רבן גמליאל, ומשמע מפירושו שקושיא ראשונה הנה אף לדעת רבי יהושע, ומדוע?

3. הקשה המקדש דוד [ז ד ד"ה ואותן], לדעת

1. כן פירש רש"י. והקשה בטהרת הקדש, למה לו לפרש דווקא באופן זה שנעשית מליקתה בראש המזבח, ולא פירש באופן שמלקה על הקרקע ולאחר מכן העלה אותה על המזבח קודם הזאת דמה?!

2. לעיל [פזב] כתבו התוס' שקושיא זו הנה לדעת רבן גמליאל הסובר שדם פסול שעלה לא ירד ויש ליתן מתנותיו. והיינו, שלדעת רבי יהושע הסובר שלא נאמר דין זה בדם, לא קשה,